

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0037-16#Text> (дата звернення 05.03.2023).

6. Про Робочу групу у складі Міжвідомчої координаційної ради з питань охорони психічного здоров'я та надання психологічної допомоги особам, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 20.06.2022 № 1052. URL: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-20062022--1052-pro-robochu-grupu-u-skladi-mizhvidomchoi--koordinacijnoi-radi-z-pitan-ohoroni-psihichnogo-zdorov%e2%80%99ja-ta-nadannja-psihologichnoi-dopomogi-osobam-jaki-postrazhdali-vnaslidok-zbrojnoi-agresii> (дата звернення 05.03.2023).

7. Про затвердження Стандарту психологічної діагностики та форм документів з організації психологічної реабілітації учасників антитерористичної операції та постраждалих учасників Революції Гідності: Наказ Міністерства соціальної політики України від 01.06.2018 № 810. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0723-18#Text> (дата звернення 05.03.2023).

8. Про схвалення Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1018-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1018-2017-%D1%80#Text> (дата звернення 05.03.2023).

УДК 327.83

DOI: 10.31733/17-03-2023-778-780

Андрій КАЛАШНИК

аспірант кафедри адміністративного права,
процесу та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ В ГУМАНІТАРНІЙ СФЕРІ

У питаннях національної безпеки української держави гуманітарна сфера відіграє одну з ключових ролей. І це не випадково, адже вирішальними умовами буття українського суспільства як цивілізації та унікального етнополітичного організму є саме духовні (гуманітарні) цінності.

З поняттям «національна безпека» пов'язане достатньо широке коло проблем, що охоплюють різноманітні сфери життя. При цьому шляхи подальшого безпечного та сталого розвитку української цивілізації останнім часом дедалі більше пов'язуються зі станом гуманітарної сфери країни та характеризують її ціннісними орієнтирами та пріоритетами. Забезпечення гуманітарної безпеки й особливо духовної складової розвитку українського суспільства є наразі не абстрактною проблемою, а нагальною вимогою часу, з огляду на виклики та загрози, що мають місце в цій сфері.

Поняття національної безпеки є багатоаспектним: воно включає економічну, військову, правову та іншого роду складові. При цьому у сучасному науковому дискурсі саме немілітаризованому характеру безпеки приділяється особливе увага. Більше того, саме культура, наука, освіта, суспільна моральність, духовність та інші складові все частіше виступають як повноправні і навіть визначальні компоненти як міжнародної, так і національної безпеки.

У світі з середини дев'яностих років минулого століття почалося зміщення акцентів з економічної сфери на гуманітарну. Кількісні, абсолютні показники на кшталт валового внутрішнього продукту (ВВП) перестали бути критерієм успішності розвитку нації і держави, їх змінили індекси людського розвитку й щастя. Україна володіє значними гуманітарними ресурсами - і питання полягає тільки в тому, чи зможе вона правильно їх використати. Успадкувавши галузевий підхід до управління державою, влада традиційно розглядає окремо складові гуманітарної сфери (освіту, культуру, науку тощо), хоч вони є не тільки елементами цілісного. Функціонуючи через взаємозв'язки і зв'язки із відповідними інститутами зовнішнього середовища, вони створюють кумулятивний ефект змін в певному напрямку. Чи цей напрямок нас задовольняє? Оцінюючи в цілому сьогодні гуманітарну безпеку, можемо побачити, що в ній проявляються негативні тенденції, а значить, і основний сценарій майбутнього України можна вважати негативним [1].

Водночас, з урахуванням фундаментальних національних інтересів, визначених Конституцією України і Законом України «Про національну безпеку України», одними з

головних пріоритетів національних інтересів України та забезпечення національної безпеки не випадково законодавцем визначено: «суспільний розвиток, насамперед розвиток людського капіталу»; «захист прав, свобод і законних інтересів громадян України» [2].

До найбільш небезпечних для майбутнього України можливих проявів цієї гуманітарної кризи відносяться:

- зниження інтелектуального та культурного рівня суспільства;
- девальвація загально визнаних цінностей та спотворення ціннісних орієнтирів;
- зростання агресії та нетерпимості, прояви асоціальної поведінки;
- деформація історичної пам'яті, негативна оцінка значних періодів вітчизняної історії, поширення хибного уявлення про історичну відсталість України.

Дослідження показують, що внутрішні виклики та загрози в гуманітарній сфері в першу чергу у сфері культури та освіти України за своїм негативним впливом на процеси соціально-економічного та науково-технологічного розвитку нашої країни, а також на забезпечення її національної безпеки є значно серйознішими, порівняно із зовнішніми викликами та загрозами.

Створення передумов майбутнього розвитку українського суспільства як цивілізації, вимагає конкретних кроків, що спираються на глибокий аналіз моральних, історичних, соціальних, економічних, політичних та інших аспектів. Акценти соціокультурної та гуманітарної властивості пов'язаних з безпекою суспільства і держави зовсім не випадкові. Вони засновані на домінуючій сьогодні в українському суспільстві системі цінностей, на його запиті щодо зміни життя громадян, на об'єктивному аналізі загроз і викликів цивілізаційній ідентичності українського суспільства. Так само Законом України «Про засади внутрішньої та зовнішньої політики» у статті 10 визначено засади внутрішньої політики України саме у гуманітарній сфері [3], які виходячи із змісту статті, передбачають реалізацію заходів у сфері мовної політики, освіти і науки, надання культурних та мистецьких послуг, духовного розвитку суспільства та захисту суспільної моралі, охорони та розвитку релігійних, міжконфесійних та етнічних відносин, організації та захисту інформаційного простору, охорони здоров'я, організації спортивної діяльності, реалізації молодіжної політики тощо.

Як було зазначено вище, у сучасних умовах вузловим моментом стає цивілізаційна безпека. Тому влада і громадянське суспільство повинні усвідомлювати основні виклики та загрози цивілізаційного характеру та керуватися у своїй діяльності базовими національними інтересами та цінностями.

Названі вище виклики та загрози багато в чому обумовлені глобальними процесами деструктивного характеру націлених на руйнування самостійних і суверенних культур і суспільств, а відповідно ціннісних цивілізаційних систем. Особливо небезпечним викликом для гуманітарної сфери України є зайва цифровізація суспільства, яка підміняє живе спілкування людини з людиною, збільшує обсяг порожньої та непотрібної інформації, обмежує можливості культурних комунікацій. Однак у такому протистоянні немає необхідності йти в різні практики ізоляціонізму, навпаки необхідно посилювати вплив національної культури в рамках міжкультурної взаємодії, демонструвати наші національні цінності та життєстверджуючі зразки організації українського суспільства.

У зв'язку з вищесказаним необхідно виробити шляхи, способи та механізми з нейтралізації та мінімізації перелічених вище загроз і викликів гуманітарної сфери країни, що надають негативний вплив на суспільну свідомість і руйнівний вплив на цивілізаційну ідентичність. На наш погляд, з метою протидії загрозам та викликам безпеки гуманітарної сфери українського суспільства доцільним є:

- концептуальне визначення та осмислення національної ідеї як вектора та основи розвитку суспільства, держави, цивілізаційної ідентифікації;
- відтворення суверенних соціокультурної, соціально-економічної та політичної систем;
- радикального поліпшення структури зайнятості населення на користь частки високооплачуваних працівників;
- приведення у відповідність системи конституційних прав і свобод людини та громадянина до новітніх міжнародних стандартів у цій сфері, з урахуванням міжнародних договорів, ратифікованих Україною;
- формування демократичного, консолідованого суспільства, де знання та можливості їх практичного застосування стануть важливим засобом самореалізації і розвитку особистості та незамінними чинниками сталого і прискореного розвитку держави.

Необхідно всьому суспільству усвідомити, що безпека гуманітарної сфери, як однієї зі складових системи національної безпеки, є найбільш уразливою з точки зору деструктивного внутрішнього та зовнішнього впливу, наростаючі виклики та загрози національній безпеці України в гуманітарній сфері життя суспільства в даний час, не менш значущі, ніж військово-політичні, економічні і навіть екологічні загрози.

1. Гуманітарна катастрофа в Україні в контексті ідей «рускава міра» URL: https://lb.ua/blog/vasy_l_kuybida/337350_gumanitarna_katastrofa_ukraini.html

2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України №392/2020 URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>

3. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України від 1 липня 2010 року № 2411-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>

УДК 82-3

DOI: 10.31733/17-03-2023-780-782

Iryna BASARABA

Instructor of foreign languages department
National Academy of the State Border Guard
Service of Ukraine
named after Bohdan Khmelnytskyi

FEATURES OF PHRASEOLOGISMS FUNCTIONING IN MILITARY-ORIENTED PROSE

Phraseology (from the Greek phrasis "expression, phrase" and logos "word, teaching") is a unique product of human activity, which is not a stable formation and is a phenomenon that is constantly developing and transforming [1]. An immanent feature of phraseology is its emotionality and expressiveness. The usage of idioms in artistic texts strengthens their emotional load.

Many scientists and linguists, such as F. Buslaiev, I. Sreznevskiy, O. Potebnia, P. Fortunatov, O. Shakhmatov, O. Selivanova, Ya. Bechko, V. Bilonozhenko, Sh. Balli, K. Mizin, O. Zubach, H. Lavrynenko, A. Melerovych, O. Smyrnytskyi paid attention to the problem of research and classification of phraseological units. However, in the analyzed scientific works, the question of the phraseological space peculiarities of artistic military texts was not reflected, which necessitated scientific investigations into the functioning of phrases in the specified literary sources.

Talking about military-oriented prose, which describes military actions and wars, their consequences, so their main goal is the formation of motivation, patriotic consciousness of the reader, awareness of the fears and troubles that war brings, and a deep conviction in the need to preserve peace. The use of phraseology by the authors of such works of art contributes to the strengthening of the emotional and psychological load of the text. In this context, an interesting question is the study of the phraseological space of artistic texts on military topics. In addition, in light of the need to achieve a high level of knowledge of the English language by the military, the study of the peculiarities of the functioning of idioms was carried out on the examples of English-language fiction.

As a result of using a number of research methods [2], we discovered morphological, syntactic and lexical-semantic features of phraseological units used in English military-oriented prose. At this stage of our research, it was important to identify the functional aspects of idiomatic usage in the specified texts.

As already mentioned, in order to obtain reliable conclusions about the morphology, semantics and structure of phraseological units, 1,670 phraseological units were selected from English literary texts on the military theme in compliance with all the requirements for the formation of a sample using the methods of mathematical statistics. It is worth noting that idioms repeated in the text were not included in the sample.